

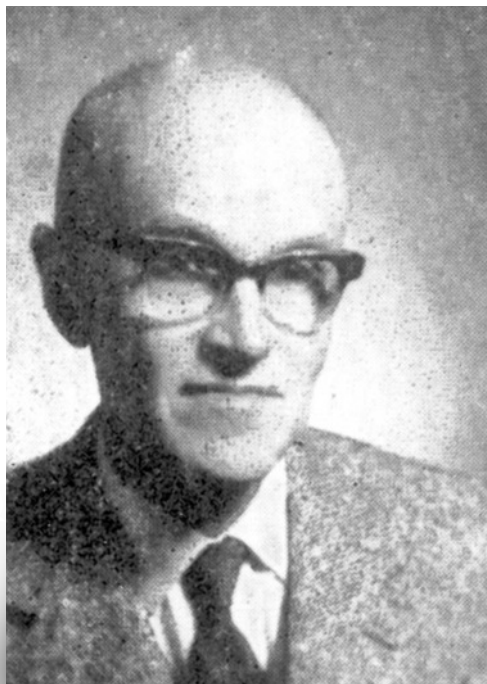
r a j s k i

CZESŁAW RAJSKI (1905–1992)

Czesław Waclaw Rajski urodził się 30 kwietnia 1905 roku w Kijowie. Studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej ukończył w 1929 roku, specjalizując się — podług ówczesnej terminologii — w prądach słabych. W 1952 roku uzyskał stopień doktora nauk technicznych za rozprawę *Teoria skośnego włączenia toru długiego w obwód elektryczny*. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1956 roku, a w 1964 roku — profesora zwyczajnego. Był dziekanem Wydziału Łączności Politechniki Warszawskiej w latach 1960–1964 i kierownikiem Katedry Elektrotechniki Teoretycznej „A” w latach 1962–1970. Od 1 października 1975 roku profesor Rajski był na emeryturze.

Do wybuchu wojny inżynier Rajski pracował w Państwowych Zakładach Tele- i Radiotechnicznych, najpierw jako konstruktor, a następnie jako kierownik wydziału. Opracował w tym czasie między innymi część bardzo na owe czasy nowoczesnej — bo „bezszturkowej” — międzymiastowej centrali telefonicznej dla Warszawy. Wynalazł i opatentował system modulacji lampowych nadajników telegraficznych; system ten znalazł trwałe zastosowanie w produkcji. W latach międzywojennych był kilkakrotnie członkiem delegacji polskiej na kongresach CCIF (Comité Consultatif International pour les Communications Téléphoniques á Grandes Distances).

Po wojnie, w latach 1945–1948, był Czesław Rajski naczelnym dyrektorem w Państwowych Zakładach Tele- i Radiotechnicznych, a w latach 1949–1952 — dyrektorem Central-

nego Biura Konstrukcyjnego Telekomunikacji. Równocześnie, w 1946 roku, był ekspertem ds. telekomunikacji przy Polskiej Misji Ekonomicznej w Waszyngtonie, afiliowanej przy UNRRA. W latach 1952–1962 pracował w Instytucie Matematycznym Polskiej Akademii Nauk, gdzie zajmował się zastosowaniem rachunku prawdopodobieństwa i statystyki matematycznej do zagadnień przemysłowych.

W 1949 roku rozpoczął Czesław Rajski pracę dydaktyczną na Politechnice Warszawskiej. Początkowo prowadził wykłady zlecone z materiałowznawstwa telekomunikacyjnego na Wydziale Elektrycznym, a następnie już jako etatowy pracownik Wydziału Łączności wykładał teorię obwodów, elektronowe maszyny cyfrowe i teorię informacji. Wykład teorii obwodów, wywodzący się pierwotnie z potrzeb elektroenergetyki, opracował i wykładał w zupełnie innym ujęciu, odpowiadającym potrzebom elektroniki i telekomunikacji. W 1954 roku zorganizował Zakład Podstaw Teleelektryki przy

Słowa kluczowe

- teoria obwodów
- teoria informacji
- metody statystyczne

R

Katedrze Podstaw Telekomunikacji, który następnie został przekształcony w Katedrę Elektrotechniki Teoretycznej „A”. W 1970 roku Katedra ta weszła w skład Instytutu Podstaw Elektroniki.

Jako dziekan Wydziału Łączności zainicjował daleką idącą reformę nauczania wszystkich prawie przedmiotów. Przyczynił się do znacznego wzrostu sprawności studiowania. Spowodował również powstanie kilku nowych katedr. Przez wiele lat był przedstawicielem Wydziału w Senacie Politechniki Warszawskiej.

W roku akademickim 1965/1966 przebywał w Ghanie, gdzie jako *visiting professor* wykladał analizę matematyczną na University of Science and Technology w Kumasi. W latach 1972–1974 przebywał kilkakrotnie w Algierii; pełnił tam funkcję konsultanta UNESCO do spraw kształcenia kadr i prowadził (w roku akademickim 1973/1974) wykłady z teorii informacji w École Nationale Polytechnique d’Alger.

Dorobek naukowy Czesława Rajskiego obejmuje kilkadziesiąt pozycji. W 1957 roku napisał skrypt *Elektronowe maszyny cyfrowe*. Była to pierwsza publikacja zwarta, dotycząca urządzeń zwanych obecnie komputerami. W 1964 roku ukazał się następny skrypt, tym razem z teorii obwodów, a w 1971 roku książka *Teoria obwodów, część I*, której zakres obejmował program pierwszego semestru wykładu tego przedmiotu. Spośród publikacji, które ukazały się w wydawnictwach periodycznych trzy były szczególnie bliskie autorowi. W 1961 roku podał on definicję metryki w przestrzeni zmiennych losowych dyskretnych, a w 1963 roku nową definicję mocnego współczynnika korelacji takich zmiennych (w obu przypadkach na podstawie funkcjonału entropii). W 1982 roku wykazał, że dla bardzo obszernej klasy makroskopowych systemów dynamicznych, również dysypatywnych, istnieje wielkość, która w każdej chwili przyjmuje dla przebiegów rzeczywistych wartość stacjonarną, przeważnie minimalną.

W trakcie swej długoletniej pracy dydaktycznej był promotorem ponad 20 zakończonych rozpraw doktorskich, z których wiele zostało wyróżnionych.

Czesław Rajski był członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej oraz członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego. Był również członkiem Polskiego Towarzystwa Matematycznego oraz członkiem The Institution of Electrical Engineers w Wielkiej Brytanii i The Association for Symbolic Logic w USA.

W 1964 roku za swoje osiągnięcia naukowe i dydaktyczne profesor Rajski został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, a w 1981 roku wyróżniony tytułem honorowym „Zasłużony Nauczyciel PRL”. W 1984 roku otrzymał godność członka honorowego Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej.

Mimo przejścia na emeryturę w 1975 roku Czesław Rajski nie zaprzestał działalności naukowej. Opiekował się również intensywnie licznym gronem doktorantów, promując w latach 1975–1985 dziewięciu nowych doktorów. Do ostatnich lat, dopóki pozwalało mu na to zdrowie, kierował pracami zespołu naukowego.

Dla wychowanków i współpracowników pozostanie zawsze wzorem człowieka i uczonego. Miał niezwykle i oryginalne poczucie humoru, które zjednywało mu powszechną sympatię. W przedmowie do wspomnianego już podręcznika *Teoria obwodów* napisał: „Jedną z największych liczb znanych w przyrodzie jest liczba podręczników z teorii obwodów. Są one z reguły bardzo dobre, a przeważnie świetne. W tych warunkach wydanie jeszcze jednego podręcznika z tego zakresu wymaga usprawiedliwienia”.

Profesor Czesław Rajski zmarł w Warszawie 26 listopada 1992 roku.

